

Araştırma Makalesi

Research Article

<http://doi.org/10.21764/maeuefd.1535838>

Ebeveyn tutumları, çocuk mizaç özellikleri ve kekemelik arasındaki ilişkinin incelenmesi: Okul öncesi dönemde kekemeliği olan çocuklar üzerine bir araştırma

Examining the relationship between parental attitudes, child temperament characteristics and stuttering: A research on children with stuttering in preschool period

Esra KAYMIŞ^{1*} Özlem OĞUZ² ¹Üsküdar Üniversitesi, İstanbul, Türkiye²Üsküdar Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Özet: Bu çalışmanın amacı kekemeliği olan çocukların mizaç özellikleri, kendi konuşmalarına ilişkin tutumları, ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişim tutumları ve kekemelik sıklığı arasında ilişkileri incelemektir. Çalışmanın katılımcılarını 4-5 yaş aralığında, 15 kekemeliği olan (12 erkek ve 3 kız) çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Çalışma korelasyonel bir araştırma modelidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Çocuk Davranış Listesi (ÇDL)” ve “Kekeleyen Okul Öncesi Çocukları İçin İletişim Tutum Testi (KiddyCAT-TR)”, “Ebeveyn Tutum Testi (ETÖ)” ve “Katılımcı Bilgi Formu” kullanılmıştır. Veriler SPSS analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle ilişki analizleri için Spearman Korelasyonu ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ÇDL alt ölçeği “kızgınlık” ile ETÖ alt ölçeği “otoriter tutum” arasında istatistiksel olarak anlamlı ve orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r=0.520$, $p=0.047$). ETÖ alt ölçeği “otoriter tutum” ile ÇDL alt ölçeği “dikkati odaklama” arasında negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir ($r=-0.631$, $p=0.012$). Bu ilişki mizaç özellikleri ile ebeveyn tutumlarının birbirini etkilediğini göstermektedir. Ancak kekemelik sıklığı ve diğer ölçekler (ETÖ, ÇDL ve KiddyCAT-TR) arasında anlamlı bir ilişki elde edilmemiştir ($p>0.05$). Araştırma kekemeliği olan okul öncesi çocuklarda otoriter bir ebeveyn tutumunun çocuk davranışları üzerine etkisinin olduğunu göstermektedir. Çocuğuna daha otoriter bir tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının mizaç özelliği olarak daha kızgın bir yapıda olduğu, benzer şekilde daha otoriter bir tutum sergileyen ailelerin çocuklarının dikkati odaklama performanslarının daha düşük olduğu görülmüştür. Kekemelik sıklığının mizaç özellikleri, iletişim tutumu ve ebeveyn tutumuyla bir ilişkisi bulunmamaktadır. Sonuçlar ebeveyn tutumlarının çocukların duygusal ve davranışsal özellikleriyle anlamlı ilişkiler ortaya koyduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Dil ve konuşma terapisi, kekemelik, mizaç, KiddyCAT-TR, ebeveyn tutumu, korelasyonel çalışma

Abstract: The aim of this study is to examine the relationships among the temperament characteristics of children who stutter, their attitudes toward their own speech, parents' communication attitudes with their children, and the frequency of stuttering. The participants of the study consisted of 15 children who stutter (12 boys and 3 girls) between the ages of 4 and 5, along with their mothers. The “Child Behavior Questionnaire (CBQ)”, “Communication Attitude Test for Preschool Children Who Stutter (KiddyCAT-TR)”, “Parental Attitude Scale (PAS)”, and “Participant Information Form” were used as data collection tools in the study. The data were analyzed using the SPSS software. Due to the non-normal distribution of the data, Spearman's rank-order correlation coefficient was used for statistical analysis. As a result of the analyses, a statistically significant and moderately positive correlation was found between the CBQ subscale “anger” and the PAS subscale “authoritarian attitude” ($r=0.520$, $p=0.047$). A negative and moderately significant correlation was observed between the PAS subscale “authoritarian attitude” and the CBQ subscale “focusing attention” ($r=-0.631$, $p=0.012$). These findings indicate that temperament traits and parental attitudes are interrelated and influence one another consistently. However, no significant relationship was found between the frequency of stuttering and other scales ($p>0.05$). The study concludes that authoritarian parental attitudes are associated with increased anger and decreased attention focus in children, but do not influence stuttering frequency. Overall, the results highlight the importance of parental attitudes in shaping young children's emotional and behavioral development over time.

Keywords: Speech and language therapy, stuttering, temperament, KiddyCAT-TR, parental attitude, correlational study

1. Giriş

Kekemelik uzun yıllardır dil ve konuşma bozuklukları alanında incelenen karmaşık bir olgu olarak değerlendirilmektedir ve bu bozukluğun çok boyutlu bir bozukluk olarak ele alınması gerektiği yönündeki görüş gün geçtikçe daha fazla kabul görmektedir (Yairi ve Ambrose 2013; Smith ve Weber 2017; Guitar, 2013). Bu anlayış klinisyenleri ve araştırmacıları kekemeliğin yalnızca tek bir yapısal ya da çevresel etkenle açıklanamayacağı düşüncesine yönlendirmiştir. Nitekim kekemelik akıcılık, dil, motor, bilişsel, fonolojik ve sosyal becerilerin yanı sıra genetik faktörlerden etkilenen, çok boyutlu ve dinamik bir sürecin sonucu olarak değerlendirilmektedir (Tumanova vd., 2011). Bu faktörler arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalar kekemeliğin çok boyutluluğuna dair kanıt niteliği taşımaktadır (Ambrose ve Yairi, 2004). Kekemeliğin nedenine ilişkin çoklu faktörlerin etkisinden söz edildiğinde bilinen en yaygın teori Starkweather ve Gottwald (1990) tarafından öne sürülen “Talepler ve Kapasiteler Modeli”dir. Bu modelde çocuğun çevresinden gelen taleplerin, çocuğun bilişsel, dilsel, motor ve duygusal kapasitelerini aştığında kekemeliğin ortaya çıktığı savunulmaktadır (Starkweather ve Gottwald, 1990). Bu bağlamda kekemeliğin ortaya çıkışında yalnızca bireysel etkenler değil, çevresel taleplerin ve sosyal etkileşimlerin de belirleyici olduğu düşünülmektedir.

Kekemeliğin nedenlerine ilişkin çok yönlü faktörler ele alındığında ebeveynlerin rolü ve ebeveynin çocukla kurduğu ilişki önem arz etmektedir. Ebeveynlerin kekemeliğe karşı tutumları, çocuğun sağlıklı bir iletişim kurabilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Erken dönemde benlik saygısının gelişmesi, çocuğun ebeveynleri ve çevresi tarafından kabul edilmesine yüksek oranda bağlıdır (Özdemir vd., 2011). Kekemeliği olan ve olmayan çocuklarda mizaç özelliklerinin farklılaştığını, kekemeliği olan çocukların daha tepkisel olduğu alanyazında bildirilmiştir (Arnold, 2011; Choi vd., 2016; Eggers vd., 2010; Karrass vd., 2006; Ntourou vd., 2013). Benzer şekilde kekemeliği olan ve olmayan çocuklar arasında iletişim tutumlarının da farklı olduğu, kekemeliği olan çocukların daha olumsuz bir tutum sergilediği bilinmektedir (Hertsberg ve Zebrowski, 2016; Veerabhadrapa vd., 2020).

Alanyazında kekemeliği olan ve olmayan çocuklar arasındaki mizaç farklılıklarını (Anderson vd., 2003; Aydın-Uysal ve Özdemir, 2019; Howell vd., 2004; Rothbart vd., 1981; Schwenk vd., 2007) ve kekemeliği olan ve olmayan grup arasında konuşmaya yönelik olumsuz tutumu KiddyCAT (Aydın-Oral vd., 2022; Vanryckeghem vd., 2005; Veerabhadrapa vd., 2020) ve iki grubun ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumlarını (Çakır, 2023; Topsakal, 2019) değerlendiren çalışmalar mevcuttur.

Bu bilgiler ışığında çocukların mizaç özelliklerinin iletişim tutumları arasındaki ilişkiye yönelik yapılacak olan çalışmalar önem kazanmaktadır. Rothbart’ın (2005) geliştirdiği mizaç kuramı bu ilişkiyi anlamlandırmak açısından teorik bir çerçeve sunmaktadır. Rothbart’a (2005) göre mizaç “tepkilerimiz kontrol etmemize izin veren düzenleme kapasiteleri ile erken duygusal, motor ve dikkat bileşenleri” olarak tanımlanmıştır. Rothbart (2005) mizaç boyutlarını “negatif duygulanım”, “dışadönüklük” ve “çabalı kontrol” olarak açıklamaktadır. Alanyazın incelediğinde son zamanlarda birçok araştırmacının kekemeliğin başlangıcı ve gelişiminde mizacın potansiyel rolünü değerlendirdiği görülmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde kekemeliği olan grup ile tipik gelişim gösteren grup arasında mizaç özellikleri bakımından anlamlı bir fark olduğu raporlanmaktadır (Anderson vd., 2003; Conture vd., 2013; Conture ve Kelly, 1991; Eggers vd., 2009; Eggers vd., 2010; Embrechts vd., 2000; Felsenfeld vd., 2010; Johnson vd., 2010; Kefalianos vd., 2012). Örneğin, Kraft ve diğerleri (2019) yaptığı çalışmada 2.4-5.9 yaşları çocuklarda çabalı kontrol performansının kekemelik şiddetini öngörebileceğini bildirmişlerdir. Benzer şekilde Eggers vd., (2010) 3.0-8.11 yaşları arasında kekemeliği olan ve olmayan çocuklarda çabalı

kontrol performanslarında önemli bulgular elde etmiştir. Aydın (2015) da yaptığı çalışmada mizacın kekemeliği olan çocuklarda değişkenlik gösterdiği sonucunu elde etmiştir.

Konuşmayla ilgili inanç sisteminin değerlendirilmesi klinisyenlerin çocukların davranışsal ve duygusal tepkilerine ilişkin bilgi sahibi olmasına yardımcı olmaktadır (Vanryckeghem ve Kawai, 2015). Konuşma sırasında sürekli olarak olumsuz deneyimleri yaşayan çocuklar hem akıcısız konuşmalarının ve çevreden gelen sözlü veya sözsüz tepkilerin farkındadırlar ve kendi konuşmalarına yönelik genellikle olumsuz bir inanç geliştirmişlerdir (Clark vd., 2012; Hertsberg ve Zebrowski, 2016; Vanryckeghem vd., 2021; Veerabhadrapa vd., 2020).

Ebeveyn tutumları, ebeveynlerin çocukların eğitim süreçlerinde uyguladıkları yöntemlerdir ve çocukları için belirledikleri kriterleri ve düzenlemeleri ifade eder (Darling vd., 1993). Her tutum gelişim üzerinde farklı bir etkiye sahip olmakla birlikte (Nanthamongkolchai vd., 2007) bu tutumun kekemelik üzerindeki etkilerine dair araştırmalar yürütülmektedir (Topsakal, 2019). Kekemeliği olan çocukların ebeveyn tutumlarının kekemeliğin başlangıcında, gelişiminde ve iyileşmesinde önemli bir etken olduğunu bildirmektedir (Al-Khaledi vd., 2009; Çakır, 2023; Eshghizadeh vd., 2014; Hughes vd., 2024; Topsakal, 2019). Kekemeliğin başlangıcında ebeveynlerin kaygı düzeylerinin arttığını ve yüksek oranda cezalandırma ile uyarıda bulunma ile çocukların akıcısız anlarına müdahale ettikleri bilinmektedir. Bu tür bir tutumun çocuğun kaygı düzeyini daha da artırarak konuşma performansını da olumsuz yönde etkilemektedir (Abalı vd., 2005).

Kekemelik bireysel özelliklerin ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir iletişim bozukluğudur. Ancak literatürde mizaç, ebeveyn tutumu, iletişim tutumu ve kekemelik özellikleri genellikle birbirinden bağımsız olarak incelenmektedir. Oysa çocukların mizaç özellikleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki çocuğun kendi konuşmasına yönelik iletişim tutumlarını ve dolayısıyla kekemelik sürecini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu durum özellikle okul öncesi dönemde dil ve iletişim becerilerinin hızla geliştiği kritik bir süreçte daha belirgin hale gelmektedir. Literatürde ebeveyn tutumlarının çocuğun kekemelik şiddeti ve akıcılığı üzerindeki etkisi tartışılmaktadır ancak bu tutumların çocukların iletişim tutumları ve mizaç özellikleriyle nasıl bir ilişki içinde olduğu yeterince araştırılmamaktadır. Benzer şekilde kekemelik sıklığı ile çocukların mizaç ve iletişim tutumları arasındaki bağlantılar sınırlı sayıda çalışmada ele alınmış ve genellikle bu değişkenler ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu çalışma kekemeliği olan çocuklarda mizaç özellikleri, iletişim tutumları, ebeveyn tutumları ve kekemelik sıklığı arasındaki ilişkileri bütüncül bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma ile kekemeliğin çok boyutlu yapısına daha geniş bir perspektiften bakılmasına ve erken müdahale süreçlerinde bireysel ve çevresel faktörlerin birlikte ele alınmasına katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Kekemeliği olan 4-6 yaş arası çocuklarda Çocuk Davranış Listesi Kısa Formu (ÇDL) ile değerlendirilen mizaç özellikleri ile KiddyCAT-TR ile değerlendirilen iletişim tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) puanları ile çocukların Çocuk Davranış Listesi Kısa Formu (ÇDL) ile değerlendirilen mizaç özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) puanları ile çocukların KiddyCAT-TR ile değerlendirilen iletişim tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Çocukların kekemelik sıklığı ile Çocuk Davranış Listesi Kısa Formu (ÇDL) ile değerlendirilen mizaç özellikleri, KiddyCAT-TR ile değerlendirilen iletişim tutumları ve annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmanın amacı kekemeliği olan çocukların mizaç özellikleri, kendi konuşmalarına ilişkin tutumları ve annelerin çocuklarıyla olan iletişim tutumları arasındaki ilişkileri incelemektir ve bu nedenle çalışma korelasyonel bir araştırma modelinde desenlenmiştir (Karasar, 2012). Nicel araştırma paradigması kapsamında grup araştırma desenlerinden katılımcılar arası ve katılımcılar içi desen kullanılmıştır.

2.2. Katılımcılar

Bu çalışmaya üç kız; 12 erkek olmak üzere toplam 15 çocuk (yaş ort.=63.47 ay, ss=6.32) ve anneleri katılmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan kişiler dil ve konuşma merkezine başvuran danışanlar arasından seçilmiştir.

Çocuklar için belirlenmiş dahil olma ve dışlama kriterleri aşağıdaki gibidir:

- Kekemelik sıklığının 400 hece üzerinden %3 ve üzeri olması, 400 heceli konuşma örneğinin genellikle akıcılık analizi için yeterli kabul edildiği belirtilmektedir (Guitar, 2013),
- 4;00-5.11 yaş aralığında olması,
- Anadilinin Türkçe olması,
- Ebeveynleri ile aynı evde yaşaması,
- Hekim tarafından bildirilmiş, raporlanmış veya ebeveynler tarafından beyan edilmiş zihinsel, nörolojik ve psikiyatrik bir bozukluğun olmaması.

Anneler için belirlenmiş dahil olma ve dışlama kriterleri ise aşağıdaki gibidir:

- Gönüllü katılım
- Anadilinin Türkçe olması,
- Çocuğun bakımını üstlenen kişi olması.

Katılımcıların demografik bilgilerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgileri

	N	%
Ebeveyn Cinsiyeti		
Kadın	15	100
Erkek	-	-
Çocuk Cinsiyeti		
Kadın	3	20
Erkek	12	80
Terapi Alma Durumu		
Kadın	15	100
Erkek	-	-

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin tamamı kadındır. Çocukların ise 3’ü (%20) kız, 12’si (%80) erkektir. Araştırmaya katılan çocukların tamamı terapiye devam etmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada katılımcılardan (kekemeliği olan çocuklar ve anneleri) veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuş “Bilgilendirilmiş Onam Formu”, “Katılımcı Bilgi Formu”, “Ebeveyn Tutum Ölçeği (Karabulut Demir, 2007)”, “Çocuk Davranış Listesi (Akın-Sarı, 2012)” ve “KiddyCAT-TR (Aydın Oral, 2021)” kullanılmıştır.

Katılımcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan form; çocuğun demografik bilgilerine, çocuğun sağlık öyküsü ve gelişimine ilişkin bilgilerine, çocuğun kekemeliğine ilişkin bilgilerine yönelik cevap arayan soruları içermektedir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Ebeveyn Tutum Ölçeği likert tipi bir ölçektir. Oluşturulan maddeler davranış biçimleri yansıtmaktadır ve her bir davranış biçiminin karşısında cevaplayıcıların seçecekleri, sıklık oranlarına göre tercih edilebilecek beş seçenek sunulmaktadır. Seçenekler; “Her zaman böyledir”; “Çoğunlukla böyledir”; “Bazen böyledir”; “Nadiren böyledir” ve “Hiçbir zaman böyle değildir” şeklindedir. Bu seçenekler aracılığıyla anne-babaların belirtilen davranışları hangi sıklıkta sergilediklerine dair bilgi sunmaları sağlanmıştır. Geçerlik güvenirliği yapılmış olan bu testin Cronbach Alfa değerleri; Demokratik kategoride .83, Otoriter kategoride .76, Aşırı Koruyucu kategoride .75 ve İzin Verici kategoride .74 şeklindedir (Karabulut-Demir, 2008).

Çocuk Davranış Listesi

Bu çalışma kapsamında mizaç özelliklerini değerlendirmek için Çocuk Davranış Listesi Kısa Formu (ÇDL) kullanılmıştır (Akın-Sarı, 2012). ÇDL ebeveynden alınan bilgilere dayalı olarak üç ile sekiz yaşları arasındaki çocukların mizaç özelliklerini değerlendiren, diğer araştırmalarda başarıyla kullanılmış, yüksek geçerliliğe sahip bir araçtır (Eggers vd., 2010). Bu formda 15 mizaç özelliği likert tipi bir ölçekle değerlendirilmektedir. 15 mizaç özelliği üç ana faktör içinde açıklanmıştır: (a) dışadönüklük, (b) negatif duygulanım ve (c) çabalı kontrol. Rohtbart’ın bu faktörleri dikkate alarak geliştirdiği formun kısa versiyonu 94 sorudan oluşmaktadır.

Kekeleyen Okul Öncesi Çocukları İçin İletişim Tutum Testi: KiddyCAT-TR

Bu çalışmada kişinin kendi konuşmasına ilişkin tutumunu değerlendirmek için tasarlanan Kekeleyen Okul Öncesi Çocukları İçin İletişim Tutum Testi (KiddyCAT-TR) kullanılmıştır. KiddyCAT-TR Aydın Oral vd., tarafından 2022 yılında Türkçe’ye çevrilmiş bir değerlendirme aracıdır. KiddyCAT’in Türkçe versiyonunun okul öncesi kekemeliği olan çocuklar ile klinik veya araştırma amaçlı kullanılabilecek, iç tutarlılığı ve test-tekrar test güvenirliği yüksek bir araç olduğu bilinmektedir. 3-6 yaşları arasında kekemeliği olan çocukların olumsuz iletişim tutumunu ortaya çıkarmaya yardımcı olan, erken çocukluk döneminde kekemeliğin ayırıcı tanısında ve iyileşme hedefi belirlenmesinde yardımcı olan, kolay ve pratik bir öz bildirim testidir (Aydın-Oral vd., 2022).

Kekemelik Sıklığı Hesaplanması

Kekemelik sıklığı konuşulan toplam hece sayısının kekelenen hece sayısına bölünmesi ile elde edilmektedir ve 400 heceli konuşma örneğinin genellikle akıcılık analizi için yeterli kabul edildiği belirtmektedir (Guitar, 2013).

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verilerinin toplanmasının ilk adımında dâhil etme kriterlerine uygun çocuklar ve ebeveynleriyle iletişime geçilmiştir. Katılımcılara araştırmanın amacı anlatılıp uygulanacak ölçekler ve doldurulacak formlar hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Görüşmeler birinci yazar tarafından yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Anne ile Çocuk Bilgi Formunu

doldurduktan sonra, annelere Çocuk Davranış Listesi, Ebeveyn Tutum Ölçeği doldurtulmuştur. Annenin her iki ölçeği doldurması yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür. Bu sürede terapist yan odada çocuğa KiddyCAT-TR sorularını yönelterek cevaplandırmasını istemiştir ve bu işlem yaklaşık 2-3 dakika sürmüştür. 4-5 dakika süren bir konuşma örneği ile terapist kekemelik sıklığını hesaplamıştır.

2.5. Veri Analizi

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 25.0 (SPSS inc., Chicago, IL, USA) paket programıyla yapılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu, Shapiro-Wilk testi ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi ile analiz edilmiştir. Normal dağılım saptanmadığından değişkenler arasındaki ilişki Spearman Korelasyon Testi kullanılarak incelenmiştir. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacına yönelik elde edilen verilerin istatistiksel analizlerine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Kekemeliği Olan Katılımcıların Kekemelik Sıklıklarına İlişkin Bulgular

Kekemelik sıklığı ile KiddyCAT-TR ($p > 0,05$), Ebeveyn Tutum Ölçeği ($p > 0,05$) ve Çocuk Davranış Listesi ($p > 0,05$) arasındaki korelasyonlar incelendiğinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Ebeveyn Tutumu ve Mizaç Özelliklerine İlişkin Bulgular

Kekemeliği olan çocukların ebeveyn tutumları ve mizaç özellikleri arasındaki ilişkin bulgulara aşağıdaki Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2

Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Çocukların Mizaç Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Ebeveyn Tutum Ölçeği			
		Demokratik	Otoriter	Aşırı koruyucu	İzin Verici
Kızgınlık	r	0,230	0,520	0,266	0,216
	p	0,409	0,047*	0,339	0,439
Yaklaşım/Olumlu Katılım	r	0,009	0,223	-0,074	0,231
	p	0,974	0,424	0,793	0,407
Dikkati Odaklama	r	0,376	-,631	0,019	0,028
	p	0,167	0,012*	0,947	0,921
Rahatsızlık	r	-0,257	0,094	0,281	,591
	p	0,355	0,739	0,310	0,020*
Azalan Tepki/Sakinleşme	r	0,007	-0,257	-0,052	-0,059
	p	0,980	0,354	0,854	0,835
Korku	r	-0,058	0,492	0,088	0,360
	p	0,836	0,062	0,756	0,187
Yüksek Yoğunluklu Uyararla Memnuniyet	r	0,263	0,456	0,264	0,096
	p	0,344	0,087	0,341	0,733
Dürtüsellik	r	0,136	-0,089	0,198	0,459
	p	0,628	0,753	0,480	0,085
Engelleme Denetimi	r	0,186	-0,412	-0,456	-0,380
	p	0,507	0,127	0,088	0,162
Düşük Yoğunluklu Uyarı Memnuniyet	r	0,448	0,212	0,183	0,416
	p	0,094	0,449	0,513	0,123
Algısal Hassasiyet	r	0,044	-0,137	-0,184	0,320
	p	0,875	0,626	0,511	0,244
Mutsuzluk	r	-0,146	,550	0,078	0,462
	p	0,604	0,034*	0,782	0,083
Utangaçlık	r	-0,047	0,375	0,122	-0,059
	p	0,869	0,168	0,665	0,836
Gülümseme ve Kahkaha	r	0,007	0,159	-0,257	-0,331

	p	0,980	0,573	0,354	0,228
Dışa Dönüklük	r	0,045	0,498	0,197	0,345
	p	0,873	0,059	0,480	0,208
Çabalı Kontrol	r	0,381	-0,431	-0,221	0,096
	p	0,161	0,109	0,428	0,733
Negatif Duygulanım	r	-0,063	,610	0,288	0,471
	p	0,824	0,016*	0,298	0,076

Tablo 2’de görüldüğü gibi ebeveyn tutum ölçeği sonuçlarına göre, otoriter tutum ile kızgınlık arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=0.520$, $p=0.047$). Otoriter tutum gösteren ebeveynlerin çocukları daha kızgın bir mizaç özelliğine sahiptir. Aynı zamanda, otoriter tutum ile dikkati odaklama arasında negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-0.631$, $p=0.012$). Daha yüksek bir otoriter tavır sergileyen ebeveynlerin çocuklarının dikkati odaklama performansları düşük bulunmuştur. İzin verici tutum ile rahatsızlık arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki mevcuttur ($r=0.591$, $p=0.020$). Çocukların rahatsızlık seviyesi arttıkça ebeveynin daha izin verici bir tutum sergilediği görülmektedir. Otoriter tutum ile mutsuzluk arasında da pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($r=0.550$, $p=0.034$). Otoriter tutum ile negatif duygulanım arasında da pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($r=0.610$, $p=0.016$). Ebeveynlerdeki otoriter tutum arttıkça çocuklardaki mutsuzluk ve negatif duygular artış göstermiştir.

Ebeveyn Tutumu ve KiddyCAT-TR’ye İlişkin Bulgular

Ebeveyn Tutumu ve KiddyCAT-TR arasındaki ilişkiyi inceleyen bulgulara aşağıdaki Tablo 3’de yer verilmiştir.

Tablo 3

Ebeveyn Tutum Ölçeği ile KiddyCAT-TR Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		KiddyCAT-TR	
Ebeveyn Tutum Ölçeği	Demokratik	r	-0,336
		p	0,221
	Otoriter	r	0,148
		p	0,599
	Aşırı Koruma	r	-0,045
		p	0,873
	İzin Verici	r	-0,225
		p	0,420

Tablo 3’de görüldüğü gibi ebeveyn tutum ölçeği ile KiddyCAT-TR arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

KiddyCAT-TR ve Mizaç Özelliklerine İlişkin Bulgular

Kekemeliği olan çocukların ÇDL ve iletişim tutumları arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada 4-6 yaş arası kekemeliği olan çocukların mizaç özellikleri, kendi konuşmalarına yönelik iletişim tutumları, annelerin tutumları ve çocukların kekemelik sıklığı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmada mizaç için Çocuk Davranış Listesi Kısa Formu (ÇDL), iletişim tutumu için KiddyCAT-TR, ebeveyn tutumları için Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır.

Mizaç ve İletişim Tutumu

Araştırmada çocukların “mizaç özellikleri” ile “iletişim tutumları” arasında anlamlı bir ilişki elde edilmemiştir. Bu bulgu Aydın-Oral’ın (2022) iletişim tutumuna doğrudan mizaç etkisi bulunmadığını gösteren çalışmasıyla örtüşmektedir. Bu

sonuç mizaç kavramının geniş kapsamlı bir yapı olması ve çocukların iletişim davranışları üzerindeki etkisinin dolaylı yollarla ortaya çıkabileceği görüşünü desteklemektedir. Özellikle okul öncesi dönemde mizaçtan çok çevresel faktörlerin (ebeveyn tutumu, sosyal ortam, erken müdahale) çocukların iletişim tutumları üzerinde daha belirleyici olduğu düşünülmektedir. Ancak mizaç-iletişim tutumu ilişkisini inceleyen çalışmaların azlığı nedeniyle bu konudaki çıkarımların güçlendirilmesi için daha geniş örneklemli araştırmalara ihtiyaç vardır.

Mizaç ve Ebeveyn Tutumları

Ebeveyn tutumları çocuk yetiştirmede kullanılan yöntem, strateji ve yaklaşımları ifade etmektedir (Darling vd., 1993). Ebeveyn davranışlarının çocuğun gelişimi üzerindeki etkisi birçok çalışmada vurgulanmıştır (Nanthamongkolchai vd., 2007). Kekemelik özelinde ebeveynlerin tepkilerinin çocuğun akıcılığı üzerinde belirleyici olabileceği de bildirilmiştir (Abalı vd., 2005; Eshghizadeh vd., 2014). Özellikle eleştirel ve aşırı kontrolcü yaklaşımların çocuk üzerindeki olumsuz etkileri vurgulanmıştır (Abalı vd., 2005). Benzer şekilde ebeveyn tutumlarının kekemeliğin başlangıcı, gelişimi ve iyileşme sürecinde önemli olduğu düşünülmektedir (Bloodstein, 1995; Van Riper, 1973). Bu çalışmada alanyazındaki bulgulara paralel olarak “ebeveyn tutumları” ile çocukların “mizaç” özellikleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Otoriter ebeveyn tutumu ile çocukların kızgınlık düzeyleri arasında pozitif bir ilişki; dikkati odaklama becerileriyle ise negatif ilişki elde edilmiştir. Bu sonuç ebeveynlerin disiplin anlayışı ve duygusal yaklaşımının çocukların duygusal-regülasyon becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Çakır (2023) çalışmasında demokratik tutumun öne çıktığını belirtirken, mevcut çalışmada otoriter tutumun çocukların mizaç özellikleriyle daha güçlü ilişkili olduğu görülmüştür. Saka (2022) ise ebeveyn tutumları ile çocukların duygusal-davranışsal problemleri arasında anlamlı fark olmadığını raporlamıştır. Literatürde farklı sonuçlar bildirilmiş olsa da ebeveynlerin doğru iletişim tutumu sergilemesinin kekemeliğin gelişiminde önemli olduğu genel kabul görmektedir (Abalı vd., 2005). Ancak ebeveynin genel tutumlarının doğrudan çocuğun akıcılığına etkisi olduğunu söylemek için mevcut veriler yetersizdir. Bu farklılık örneklem yapısı ve ölçüm araçlarındaki değişkenlikten kaynaklanabileceği gibi, yaş gruplarının farklı gelişimsel ihtiyaçlarıyla da ilişkilendirilebilir.

Ebeveyn Tutumları ve İletişim Tutumları

“Ebeveyn tutumları” ile “çocukların iletişim tutumları” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Oysa Aydın-Oral (2022), ebeveynlerin çocuklarının olumsuz duygularına verdikleri tepkilerin iletişim tutumunu doğrudan etkilediğini belirtmiştir. Alanyazın bulguları ile bu çalışmanın bulguları arasındaki bu farklılığın mevcut çalışmada kullanılan ETÖ’nün genel ebeveyn tutumlarını ölçmesi, konuşmaya özgü tepkileri kapsamamasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. İletişim odaklı ebeveyn tepkilerini değerlendiren ölçeklerin kullanıldığı çalışmaların planlanması daha açıklayıcı sonuçlar elde edilmesi açısından önerilmektedir.

Mizaç, İletişim Tutumları, Ebeveyn Tutumları ve Kekemelik Sıklığı

Çalışmada “mizaç” özellikleri ve “iletişim tutumu” ile “kekemelik sıklığı” arasında anlamlı bir ilişki elde edilmemiştir. Bu bulgu Eggers (2010), Aydın (2015) ve Akçay (2023) gibi araştırmacıların benzer sonuçlarıyla örtüşmektedir. Winters (2021) de bu çalışmanın bulgularına benzer şekilde iletişim tutumu ile kekemelik şiddeti arasında doğrusal ilişki olmadığını raporlamıştır. Ancak Aydın-Oral (2022) “sebatkarlık” ile “kekemelik sıklığı” arasında pozitif bir ilişki bulmuş ve tekrar ve uzatma türündeki akıcısızlıkların iletişim tutumu üzerinde dolaylı etkileri olduğunu bildirmiştir. Groner ve arkadaşları (2016) da bu tür faktörlerin iletişim tutumu üzerindeki etkisinin çok boyutlu olduğunu vurgulamışlardır. Bazı araştırmalar kekemelik şiddeti arttıkça olumsuz tutumların arttığını bildirir (Boey vd., 2009; Vanryckeghem vd., 2001) de okul öncesi çocuklarda bu ilişkiyi göstermeyen bulgular mevcuttur (Winters, 2021). Mevcut çalışmada değişkenler

arasında anlamlı ilişki elde edilmemiş olması ve literatürde farklı sonuçlar elde edilmiş olmasının çalışmalarda sadece kekemelik sıklığının değerlendirilmesi; tür, şiddet ve ikincil davranışların dikkate alınmamasıyla açıklanabilir. Dolayısıyla gelecekte yapılacak araştırmalarda kekemelik türleri (blok, tekrar, uzatma), şiddet derecesi ve ikincil davranışların dahil edilmesi gerekmektedir.

“Ebeveyn tutumu” ile “kekemelik sıklığı” arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Buna karşın Hocaoglu vd., (2024) otoriter ebeveyn tutumu ile ebeveynin değerlendirdiği kekemelik şiddeti arasında pozitif korelasyon bildirmişlerdir. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarının kekemelik sürecinde tutumlarının önemi vurgulanmakta ve erken müdahalelerde ebeveynleri sürece dahil etmenin ve doğru bilgilendirmenin terapötik katkıları olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın bulguları ebeveyn tutumlarının çocukların duygusal ve davranışsal özellikleri üzerindeki etkisini desteklemektedir ancak iletişim tutumu ve kekemelik sıklığı ile olan ilişkilerde genel tutum ölçeklerinin sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu nedenle erken müdahale süreçlerinde ebeveynlerin yalnızca genel tutumları değil, çocuklarının konuşmasına verdikleri özel tepkiler dikkate alınmalı, terapistlerin bu alanlarda ebeveyn farkındalığını artıracak yaklaşımlar geliştirmesi sağlanmalıdır. Bu çalışma Türkiye’de okul öncesi dönemde kekemeliği olan çocuklarda mizaç, ebeveyn tutumu ve iletişim tutumu ilişkisini bütüncül olarak ele alan az sayıdaki araştırmalardan biridir.

Çalışmanın sınırlılıkları arasında örneklem büyüklüğünün yetersizliği ve kekemelik özelliklerinin (tür, şiddet, ikincil davranışlar) detaylı biçimde değerlendirilmemiş olması bulunmaktadır. İleri araştırmalarda daha geniş örneklem gruplarıyla, kekemelik türleri ve ikincil davranışların dahil edildiği, objektif ölçüm araçlarının (ör. video kayıtları) kullanıldığı çalışmalar önerilmektedir. Ayrıca farklı yaş grupları, sosyoekonomik düzeyler ve kültürel özelliklere sahip bireylerle yapılacak araştırmalar, kekemeliğin çok boyutlu yapısının daha kapsamlı şekilde anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Araştırmacılar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı veya yayınlanmasına ilişkin hiçbir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Etik Beyan

Bu araştırma, insan katılımcılardan anket ve gözlem yoluyla veri toplamayı içermektedir. Çalışma, Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Sayı: 61351342/020-70 Tarih: 30/04/2024). Araştırma süreci, 1964 Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun şekilde yürütülmüştür.

Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde üretken yapay zekâ (ChatGPT, Bard, Claude, Copilot vb.) araçları kullanılmamıştır. Tüm metin, analiz ve içerik, yazarlar tarafından insan katkısıyla üretilmiştir.

Yazar Katkıları

Kavramsallaştırma: Esra Kaymı; Tasarım: Esra Kaymı, Özlem Oğuz; Denetleme/ Danışmanlık: Özlem Oğuz; Veri Toplama ve/veya İşleme: Esra Kaymı; Analiz: Esra Kaymı, Özlem Oğuz; Kaynak Taraması: Esra Kaymı; Makalenin Yazımı: Esra Kaymı, Özlem Oğuz; Düzenleme: Esra Kaymı, Özlem Oğuz.

Teşekkür

Çalışmaya katılarak değerli zamanını ayıran ailelere ve çocuklara teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Abalı, O., Beşikçi, H., Kınalı, G., & Tüzün, Ü.D. (2005). Kekemelik başlangıcında ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi. *Kulak Burun Boğaz İhtisas Dergisi*, 15(1), 21.
- Akçay, B. (2023). *Anadili Türkçe olan 4-7 yaş arasındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların mizaç özellikleri ile yürütücü işlevler arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Akın Sarı, B., İşeri, E., Yalçın, Ö., Akın Aslan, A., & Şener, Ş. (2012). Çocuk davranış listesi kısa formunun Türkçe güvenilirlik çalışması ve geçerliliğine ilişkin ön çalışma. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 135–143.
- Ambrose, N. G., & Yairi, E. (2004). Early childhood stuttering II. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 13(3), 54–62. <https://doi.org/10.1044/1058-0360.0103.54>
- Ambrose, N.G., & Yairi, E. (2013). Epidemiology of stuttering: 21st century advances. *Journal of Fluency Disorders*, 38(2), 66–87. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2012.11.002>
- Al-Khaledi, M., Lincoln, M., McCabe, P., Packman, A., & Alshatti, T. (2009). The attitudes knowledge and beliefs of Arab parents in Kuwait about stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 34, 44–59. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2009.02.003>
- Anderson, J. D., Pellowski, M. W., Conture, E. G., & Kelly, E. M. (2003). Temperamental characteristics of young children who stutter. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 46, 1221-1233. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2003/095\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2003/095))
- Arnold, H., Conture, E., Key, S., & Walden, T. (2011). Emotional reactivity, regulation and childhood stuttering: A behavioral and electrophysiological study. *Journal of Communication Disorders*, 44, 276–293. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2010.12.003>
- Aydın Oral, S. (2022). *Erken çocuklukta kekemeliğe ilişkin olumsuz iletişim tutumunu etkileyen faktörlerin incelenmesi* [Doktora tezi, Üsküdar Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Aydın Oral, S., Konrot, A., Gerçek, E., & Vanryckeghem, M. (2022). Preliminary normative data for the Turkish form of the KiddyCAT. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi* 7(1), 78–85. <https://doi.org/10.5336/healthsci.2021-82552>
- Aydın Uysal, A., & Özdemir, R. S. (2019). Temperamental characteristics of children who stutter and children who recovered stuttering spontaneously. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi* 4(2), 117–131. <https://doi.org/10.5336/healthsci.2019-65738>
- Aydın, A. (2015). *Gelişimsel kekemelik ve mizaç: Kekeleyen, tipik gelişim gösteren ve kekemeliği kendiliğinden iyileşen çocukların mizaç özelliklerinin karşılaştırılması* [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Bloodstein O. (1995). *A handbook on stuttering* (5th ed.). Singular Publishing Group.

- Boey, R. A., Van de Heyning, P. H., Wuyts, F. L., Heylen, L., Stoop, R., & De Bodt, M. S. (2009). Awareness and reactions of young stuttering children aged 2–7 years old towards their speech disfluency. *Journal of Communication Disorders*, 42(5), 334-346. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2009.03.002>
- Choi, D., Conture, E.G., Walden, T.A., Jones, R.M. & Kim, H. (2016). Emotional diathesis, emotional stress, and childhood stuttering. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 59(4), 616-630. https://doi.org/10.1044/2015_JSLHR-S-14-0357
- Clark, C.E., Conture, E.G., Frankel, C.B., & Walden, T.A. (2012). Communicative and psychological dimensions of the KiddyCAT. *Journal of Communication Disorders*, 45(3), 223-234. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2012.01.002>
- Conture, E. G., & Kelly, E. M. (1991). Young stutterers' nonspeech behaviors during stuttering. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 34(5), 1041-1056. <https://doi.org/10.1044/jshr.3405.1041>
- Conture, E. G., Kelly, E. M., & Walden, T. A. (2013). Temperament, speech and language: An overview. *Journal of Communication Disorders*, 46(2), 125-142. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2012.12.001>
- Çakır, B. (2023). *Kekemeliği olan çocukların kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487>
- Eggers, K., De Nil, L.F., & Van den Bergh B.R.H. (2010). Inhibitory control in childhood stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 38(1):1–13. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2012.10.001>
- Eggers, K., Luc, F., & Van den Bergh, B.R.H. (2009). Factorial temperament structure in stuttering, voice- disordered, and typically developing children. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 52, 1610-1622. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2009/07-0065\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2009/07-0065))
- Eggers, K., Luc, F., & Van den Bergh, B.R.H. (2010). Temperament dimensions in stuttering and typically developing children. *Journal of Fluency Disorders*, 35(4), 355-372. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2010.10.004>
- Embrechts, M., Ebben, H., Franke, P., & Van de Poel, C. (2000). Temperament: A comparison between children who stutter and children who do not stutter. *Proceedings of the Third World Congress on Fluency Disorders: Theory, research, treatment, and self help* (pp. 557–562).
- Eshghizadeh, M., Basiri, M.M., Baloochi, B.T., Banafshe, E., Najafi, S., Kiyani, A. (2014). Comparison of parenting style in mothers of children with and without stuttering: A case control study, *Journal of Research in Health*, 4(1), 623-629.
- Felsenfeld, S., Van Beijsterveldt, C.E.M., & Boomsma, D. I. (2010). Attentional regulation in young twins with probable stuttering, high nonfluency, and typical fluency. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 53(5), 1147-1166. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2010/09-0164\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2010/09-0164))
- Groner, S., Walden, T. A., & Jones, R. M. (2016). Factors associated with negative attitudes toward speaking in preschool-age children who do and do not stutter. *Contemporary Issues in Communication Sciences and Disorders*, 43, 255–267. <https://doi.org/10.1044/cicsd.43.F.255>

- Guitar, B. (2013). *Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment* (4th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.
- Hertsberg N, Zebrowski PM. (2016). Self-perceived competence and social acceptance of children who stutter: Initial findings. *Journal Communication Disorders*. 64, 18-31. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2016.08.004>
- Howell, P., Davis, S., Patel, H., Cuniffe, P., Downing-Wilson, D., Au-Yeung, J., & Williams, R. (2004). Fluency development and temperament in fluent children and children who stutter. In A. Packman, A. Meltzer, & H. F. M. Peters (Eds.), *Theory, research and therapy in fluency disorders. Proceedings of the fourth world congress on fluency disorders* (pp. 250-256). University Press Nijmegen.
- Hocaoğlu, G. E., & Cangı, M. E. (2024). Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin bilişsel çarpıtmaları ve ebeveyn tutumları ile çocuklarındaki kekemelik şiddetini algılama düzeyleri arasındaki ilişki. *Dil Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 1-18. <https://doi.org/10.58563/dkyad-2024.71.1>
- Hughes, S., Junuzovic-Zunic, L., Mostafa, E., Weidner, M., Özdemir, R. S., Daniels, D. E., Glover, H., Göksu, A., Konrot, A., & St Louis, K. O. (2024). Mothers' and fathers' attitudes toward stuttering in the Middle East compared to Europe and North America. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 59(1), 354-368. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12952>
- Johnson, K. N., Walden, T. A., Conture, E. G., & Karrass, J. (2010). Spontaneous regulation of emotions in preschool children who stutter: Preliminary findings. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 53(6), 1478-1495. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2010/08-0150\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2010/08-0150))
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (23. Baskı). Nobel Yayıncılık.
- Karrass, J., Walden, T. A., Conture, E. G., Graham, C. G., Arnold, H. S., Hartfield, K. N., & Schwenk, K. A. (2006). Relation of emotional reactivity and regulation to childhood stuttering. *Journal of Communication Disorders*, 39(6), 402-423. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2005.12.004>
- Kefalianos, E., Onslow, M., Block, S., Menzies, R., & Reilly, S. (2012). Early stuttering, temperament and anxiety: Two hypotheses. *Journal of Fluency Disorders*, 37(3), 151-163. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2012.03.002>
- Kraft, S. J., Lowther, E., & Beilby, J. (2019). The role of effortful control in stuttering severity in children: Replication study. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 28(1), 14-28. https://doi.org/10.1044/2018_AJSLP-17-0097
- Nanthamongkolchai, S., Ngaosusit, C., Munsawaengsub, C. (2007). Influence of parenting styles on development of children aged three to six years old. *Journal of Medical Association of Thailand*, 90(5), 971-976.
- Ntourou, K., Conture, E. G. & Walden, T. A. (2013). Emotional reactivity and regulation in preschool age children who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 38(3), 260-274. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2013.06.002>
- Rothbart, M., & Bates, J. E. (2006). Temperament. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of Child Psychology: Social, emotional, and personality development* (6th ed., pp. 99-166). John Wiley & Sons.
- Rothbart, M.K., Derryberry, P. (1981). Development of Individual Differences in Temperament. In M.E. Lamb & A. Brown (Eds.), *Advances in Developmental Psychology* (Vol. 1, pp. 37-86). Lawrence Erlbaum Associates.
- Saka, G.B. (2022). *Kekemeliği olan çocukların duygusal davranışsal problemlerinin ve ebeveynlerinin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

- Schwenk, K. A., Conture, E. G., & Walden, T. A. (2007). Reaction to background stimulation of preschool children who do and do not stutter. *Journal of Communication Disorders*, 40(2), 129-141. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2006.06.003>
- Smith, A., & Weber, C. (2017). How stuttering develops: The multifactorial dynamic pathways theory. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 60(9), 2483–2505. https://doi.org/10.1044/2017_JSLHR-S-16-0343
- Starkweather, C. W., & Gottwald, S. R. (1990). The demands and capacities model II: Clinical applications. *Journal of Fluency Disorders*, 15(3), 143–157. [https://doi.org/10.1016/0094-730X\(90\)90015-K](https://doi.org/10.1016/0094-730X(90)90015-K)
- Topsakal, G.N. (2019). *Kekemeliği olan okul öncesi çocuklarda Denver II gelişimsel tarama testi, Tifaldi testi bulgularının ve ebeveyn tutumunun değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Tumanova, V., Zebrowski, P. M., Throneburg, R. N., & Kulak Kayıkçı, M. E. (2011). Articulation rate and its relationship to disfluency type, duration, and temperament in preschool children who stutter. *Journal of Communication Disorders*, 44(1), 116–129. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2010.09.001>
- Van Riper, C. (1973). *The treatment of stuttering*, Prentice-Hall.
- Vanryckeghem, M., Brutten, G., & Hernandez, L.M. (2005). A comparative investigation of the speech-associated attitude of preschool and kindergarten children who do and do not stutter. *Journal of Fluency Disorders*. 30(4), 307-18. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2005.09.003>
- Vanryckeghem, M., & Brutten, G. J. (2021). *KiddyCAT-TR: Kekeleyen okul öncesi çocukları için iletişim tutum testi* (Aydın Oral S., Konrot, A. Konrot ve Gerçek E., Çev.). Detay Yayıncılık.
- Vanryckeghem, M., & Kawai, N. (2015). Evaluation of speech-related attitude by means of the KiddyCAT, CAT, and BigCAT, within a larger behavior assessment battery framework for children and adults who stutter. *The Bulletin of the Center for Special Needs Education Research and Practice*, 13.
- Vanryckeghem, M., Hylebos, C., Brutten, G. J. & Peleman, M. (2001). The relationship between communication attitude and emotion of children who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 26, 1–15. [https://doi.org/10.1016/S0094-730X\(00\)00090-5](https://doi.org/10.1016/S0094-730X(00)00090-5)
- Veerabhadrapa R.C., Vanryckeghem, M., & Maruthy, S. (2020). Communication attitude of Kannada-speaking school-age children who do and do not stutter. *Folia Phoniatica et Logopadica*, 4, 1-8. <https://doi.org/10.1159/000505423>
- Winters, K. L., & Byrd, C. T. (2021). Predictors of communication attitude in preschool-age children who stutter. *Journal of Communication Disorders*, 91, 106100. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2021.106100>

Extended Abstract

Introduction

The conceptualization of stuttering as a multidimensional disorder has led clinicians and researchers to acknowledge that no single structural or environmental factor solely underlies its onset or development (Tumanova et al., 2011). Fluency is now understood as the outcome of a dynamic interplay among various factors, including language, motor

coordination, cognition, phonology, social skills, and genetics. Empirical studies examining the relationships among these domains further support the multifactorial nature of stuttering (Ambrose & Yairi, 2004).

One of the most widely accepted frameworks addressing the multifactorial etiology of stuttering is the Demands and Capacities Model proposed by Starkweather and Gottwald (1990). According to this model, stuttering emerges when the environmental demands placed on a child exceed the child's cognitive, linguistic, motor, or emotional capacities.

The current study aims to explore the relationships among children's temperament characteristics, their attitudes toward their own speech, parental communication attitudes, and the frequency of stuttering. Understanding how these variables interact may further support the notion that stuttering is a multifaceted disorder and offer a more holistic perspective for assessment and intervention. Specifically, this study investigates whether and how temperament, parent-child communication, and parental attitudes differ among children who stutter and whether these factors influence stuttering severity.

Methodology

Design

A correlational research design was used, situated within the quantitative research paradigm. Both between-participant and within-participant designs were employed to explore the effects of four primary variables; *child temperament, child communication attitude, parental communication attitude, and stuttering frequency*.

Participants

The study included 15 preschool children who stutter (12 boys and 3 girls), aged between 4 years and 5 years 11 months.

Materials

Data were collected using the following tools: *Child Behavior Questionnaire (CBQ) KiddyCAT-TR* (Communication Attitude Test for Preschool Children Who Stutter) and *Parent Attitude Test (PAT)*

Data analysis was performed using SPSS. Given the non-normal distribution of some variables, Spearman's rank correlation was used.

Results and Suggestions

The analysis revealed a statistically significant correlation between subscales of the CBQ and PAT ($r = 0.520$, $p = 0.047$), indicating that child temperament and parental attitudes are correlated. This aligns with previous research emphasizing the influence of parental behaviors on stuttering development (Eshghizadeh et al., 2014; Abali et al., 2005; Van Riper, 1973). More specifically, a strong positive correlation was found between the authoritarian parental attitude and the anger subscale of temperament. This suggests that children with more authoritarian parents tend to exhibit more anger-related temperamental traits. In contrast, a negative correlation was found between authoritarian attitudes and attention focusing, indicating that children raised with more authoritarian approaches may have reduced attentional capacities. These findings support the idea that parenting style significantly influences the emotional and behavioral profile of children, which in turn may be related to their speech fluency. Parental attitudes also appear to be central in shaping how effectively children manage communication and form beliefs about their speech. No direct relationship was found between temperament and children's communication attitudes. Although this aligns with some aspects of the literature, it is hypothesized that the broad scope of temperament measured in this study may have influenced the results. Temperament alone may not serve as a direct predictor of communication attitudes; however, further research

is warranted due to the limited number of studies addressing this relationship in preschool children who stutter. Studies suggest that repeated negative speaking experiences lead children to develop heightened self-awareness and negative beliefs about their own speech (Vanryckeghem & Kawai, 2015; Clark et al., 2012; Hertsberg & Zebrowski, 2016). Furthermore, no significant relationships were found between stuttering frequency and child temperament, communication attitude, or parental attitude. This finding aligns with prior research by Akçay (2023), Eggers (2010), and Aydın (2015), who also reported no significant correlations between CBQ dimensions and stuttering severity. However, Aydın Oral (2022) observed a positive relationship between “*perseverance*” and “*stuttering frequency*” suggesting that specific temperament traits may still warrant further investigation.

It is important to note that stuttering characteristics such as type, duration, and secondary behaviors were not included in the present analysis. Future studies incorporating these variables could provide deeper insights into the interplay between temperament and fluency-related behaviors, as suggested by Groner et al. 2016.

Discussion

The findings of this study underscore the complex and interrelated nature of temperament, parental attitudes, and communication behaviors in children who stutter. While no direct relationship was found between temperament and communication attitudes or stuttering frequency, the observed correlations between parenting styles and temperamental traits highlight the importance of family dynamics in the developmental trajectory of stuttering.

These results offer valuable implications for both clinicians and parents. Understanding the emotional and behavioral characteristics of children, as well as the impact of parental attitudes, can guide more effective, individualized intervention strategies. Ultimately, this research contributes to the growing body of evidence supporting the multifactorial framework of stuttering and emphasizes the need for holistic, family-centered approaches in early intervention.